

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

FUTBOL MUSOBAQALARIDA HAKIMLARNING VAZIFA, HUQUQ VA MAS'ULIYATLARI

Olimov Diyorbek

Jismoniy madaniyat yo'nalishi 2-kurs talabasi

Yarasheva Dilnoza

Osiyo Xalqaro Universiteti Jismoniy madaniyat kafedra
o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Futbol butun dunyoda qiziqish uyg'otadigan sport faoliyatlarining eng muhimlaridan biridir. Futbolning tomoshabinlarga yoqishi bilan birga, futbol sohasida ko'plab atamalar mavjud. Ushbu atamalar futbol o'ynash usulini tushuntiruvchi va futboldagi qoidalarni izohlovchi terminlardir. Hozirgi sport musobaqalarida, xususan, futbol sohasida sport axloqiga mutlaqo yaramaydigan, tomosha zavqini buzadigan va hatto insonlarni futbol o'ynashdan uzoqlashtiradigan axloq va etika qoidalariga zid harakatlarning asosiy sababi o'yinga oid qoidalar bo'yicha bilimning yetishmasligidan kelib chiqadi.

Sportchilar o'z faoliyat yuritayotgan sohaning o'yinga oid qoidalarini bilmasligi, ayniqsa, amator ligalarda ko'zni quvontirmaydigan, tinimsiz e'tirozlar, munozaralar va hatto katta janjallarga olib keladigan muammolarga sabab bo'ladi. Barcha bu vaziyatlar hakamlarning huquq va vazifalari doirasiga kiradi. Hakamlarning bu boradagi yordamchilari ta'lim beruvchilar va murabbiylardir. Sport ta'limchilarining bu boradagi roli juda katta. Ular avvalo sport axloqini o'rgatishlari va o'yin qoidalari haqida yoshlarni barcha jihatlar bilan ma'lumot berishlari kerak.

Bizning orzumiz shundaki, amator musobaqalarda kurashayotgan yosh sportchilarga, sport ichida porlash umidi bilan barcha salbiy holatlarga qaramay kurashayotgan yosh sportchilarga hakamlar boshqarayotgan musobaqalari bilan misol bo'lishi va yo'l ko'rsatishi lozim. Ushbu tadqiqotning maqsadi: futbol musobaqalarida hakamlarimizning vazifa va huquqlarini tushuntirish, ushbu huquqlar doirasida sportchilar bilan qanday

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

muloqot qilishlari kerakligini ta'kidlash, sport axloqiga va tomoshabinlarga yoqadigan sport muhitini yaratishga hissa qo'shishdir.

Kalit so'zlar: Futbol, Sport, Hakam, Musobaqa, Huquq va majburiyatlar, Amator musobaqalar, Hakamning vazifalari.

Kirish

So'nggi vaqtlarda sport deganda aqlga, jamiyatdagi har bir kishining hayrat bilan kuzatayotgan futbol sporti keladi. Futbol bilan bog'liq barcha tashkilotlar katta qiziqish va hayajon bilan kuzatilmoqda. Futbolning bu darajada mashhur bo'lishi va omma orasida kuchli e'tibor jalb qilishi ko'plab omillarga bog'liq. Ularning eng muhimlari iqtisodiyot, shuhrat, reklama va media hisoblanadi. Futbol juda katta jamiyatdan iborat. Ushbu jamiyat ichida tomoshabinlar, futbolchilar va hakamlar joy oladi. Musobaqa hakami tomoshabinlar bilan futbolchilar o'rtasida va sportchilar o'rtasida ko'prik vazifasini o'taydi, shuningdek, musobaqani futbol o'yin qoidalariga muvofiq baholashi lozim.

Bir futbol musobaqasida o'yin ichidagi hayajon, temp va tomosha zavqining yaxshi bo'lishida hakamning roli juda muhimdir. Hakam; to'g'ri yashashi, halol shaxsiyati va sportchi psixologiyasi hamda jamiyatning ijtimoiy-kultural tuzilmasidan tushunadigan, insonning individual va ijtimoiy harakatlarini baholay oladigan musobaqa maydoniga kelganidan, musobaqa maydonini tark etguncha harakatlari bilan jamiyatga namuna bo'lishi kerak bo'lgan shaxsdir.

Hakamlarning bergan qarorlari musobaqaning taqdirini to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qilishi sababli, hakamlar futbol sohasidagi eng muhim tarkibiy qismidir. Dunyo bo'ylab futbol musobaqalari tez sur'atda o'tmoqda, futbolchilar musobaqa davomida maydonning har bir joyiga tarqalmoqda. Hakamlar qarorlarini berishda maydonning har joyiga hukmron bo'lishi kerak. Futbol o'ynash oddiy va zavq beruvchi o'yin bo'lganligi sababli, yoshlar uchun qiziqish markaziga aylangan. Bir futbol hakami musobaqa davomida yuqori darajadagi natija ko'rsatishi uchun o'yinga oid o'zidan kutiladigan jismoniy talablarni bajarishi, ruhiy tayyorgarlik ko'rish va o'yin qoidalariga to'liq ega bo'lishi kerak.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

Bundan tashqari, hakam musobaqa davomida jismoniy va psixologik yuk ostida bo'lsa ham, musobaqa davomida har qanday vaqtda tez qaror qabul qilishi va ushbu qarorlarni amalga oshirishi juda muhimdir. Hakam va hakam o'rtasidagi eng muhim farq zamonaviy vaqtda talqin qilish va qaror berish vaqtlaridir. Futbol hakamining qaror berish xususiyatlarini quyidagi so'zlar bilan ifodalashimiz mumkin: "Lider jamoaning rahbari, qoidalar emas. U marshrut sxemasini belgilaydi, yo'naltiradi, atrofni pedagogik va psixologik jihatdan rivojlantiradi".

Ushbu qat'iylikni saqlab qolish uchun hakam o'zini har tomonlama ishonchli his qilishi zarur, to'g'ri qarorlar qabul qila olishi uchun, aynan hakamlar himoya qilinishi kerak.

Individual farqlar qaror berish harakatiga turli jihatdan ta'sir qilishi mumkin. Hakamlar berilgan qarorlarda bir muvofiqlikni saqlashlari zarur. Ijtimoiy bosim hakamga yuklaydigan mas'uliyat; fair play ruhida sportni qo'llab-quvvatlovchi, tomoshabin zavqini oshiruvchi, sport axloqiga zid harakatlarga yo'l qo'ymaydigan har jihatdan obyektiv, qat'iy, o'ziga ishonchi yuqori bo'lgan boshqaruv uslubini namoyon etishdir.

Hakamlarning Vazifalari:

Hakamning Huquqi: Futbol musobaqasida futbol o'yin qoidalarini qo'llash bo'yicha to'liq vakolatli bir hakam tayinlanadi.

Hakamning Qarorlari: Qarorlar futbol o'yin qoidalari doirasida rivojlanishi va hisobga olinishi kerak, shuningdek, o'yinga ta'sir qiluvchi qarorlar oxirgi hisoblanadi. Qarorlar haqidagi xulosa hakamning takdiri va o'yin qoidalariga muvofiq, o'yin ruhiga qarab beriladi. Hakam bir golning haqiqiy hisoblanishi yoki hisoblanmasligi masalasida to'g'ri qaror berish uchun sog'lom fikrga ega bo'lishi lozim.

Hakamning huquq va vazifalari

- O'yin qoidalarini qo'llaydi.
- O'yinni boshqa hakamlar bilan muloqot qilib boshqaradi.
- O'yin qayta boshlanishini belgilaydi va nazorat qiladi.
- O'yinning davomiyligini o'yin qoidalari doirasida belgilaydi, uzatish daqiqalarini musobaqada yuzaga kelgan voqealar va holatlarga qarab belgilaydi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

- Musobaqa davomida va oxirida yuzaga kelgan barcha voqealarni o'z ichiga olgan hisobotini tegishli tashkilotlarga taqdim etadi.
- Musobaqadan oldin o'yin maydoniga kirganidan to'g'ri o'yin maydonini tark etguncha intizomiy jazolar berish huquqiga ega.
- Agar musobaqaning boshida, hali o'yin maydoniga kirilmagan paytda, bir sportchi chetlatishni talab qiladigan qoidabuzarlik qilsa, hakam o'sha sportchining musobaqada o'ynashiga to'sqinlik qilish huquqiga ega.
- Hakam musobaqaning boshlanishida o'yin maydoniga kirganidan to musobaqa tugagunga qadar sariq va qizil kartalarni ko'rsatishga va o'yin qoidalari ruxsat bergan musobaqalarda bir o'yinchini vaqtincha o'yin maydonidan chetlatish huquqiga ega.
- Sport axloqiga zid harakatlar qilayotgan jamoa vakillarini jazolaydi va zarurat tug'ilganda o'yin maydonidan va atrofidan chiqarib yuboradi.
- Agar hakam musobaqani boshqarish uchun tayinlangan bo'lsa, futbol o'yin qoidalarini juda yaxshi bilishi kerak. Biroq, o'yin qoidalarini bilish yetarli emas, bu bilimni maydonda namoyish qilib, jismoniy holati va shart-sharoiti bilan boshqalarga namuna bo'lishi zarur.
- Tezligi va qattiqligi yuqori bo'lgan musobaqada, futbolchining raqibiga qattiq zarba berishi natijasida raqibning salomatligini xavfga soladigan harakatlarda, raqib sportchiga tahdid soladigan, yerdan sirpanib bajarilgan harakatlarda musobaqa hakami darhol o'yinga aralashib, zarur jazoni berishi kerak.
- Musobaqa oxirida hisob va davomiylik hisobotini tayyorlaydi, aniqlagan tartibsizliklar bilan birga yuzaga kelgan barcha voqealarni batafsil bayon etuvchi hisobotni tayyorlaydi va tayyorlangan hisobotni Futbol Federatsiyasiga va boshqa tegishli tashkilotlarga taqdim etadi.

Hakamlarning mas'uliyatlari

- Musobaqa o'tkaziladigan o'yinga maydonining yoki atrofining yoki ob-havo sharoitlaridan kelib chiqib, musobaqaning o'tkazilishi yoki o'tkazilmasligi bo'yicha qabul qilinadigan qarorlardan.
- Har qanday sababga ko'ra musobaqaning to'xtatilishi bilan bog'liq qabul qilinadigan qarorlardan.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

- Tribundagi voqealar yoki bir tomoshabinning o‘yinga aralashuvi natijasida musobaqaning to‘xtatilishi yoki to‘xtatilmaslgi bo‘yicha qabul qilinadigan qarorlardan.
- Musobaqa davomida jarohatlangan yoki qonashi bo‘lgan bir sportchini davolash maqsadida o‘yin maydonidan chiqarish uchun o‘yinning to‘xtatilishi yoki to‘xtatilmaslgi bo‘yicha qabul qilinadigan qarorlardan.
- Bir sportchining har qanday uskunasi va kiyimlariga ruxsat berish yoki bermaslik bo‘yicha qabul qilinadigan qarorlardan.
- Huquqi bo‘lgan joylarda, musobaqa maydonining atrofida har qanday shaxsning (fotografchilar, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, jamoa va stadion xodimlari va boshqa media xodimlari kiritilgan holda) bo‘lishiga ruxsat berish yoki bermaslik bo‘yicha qabul qilinadigan qarorlardan.
- O‘yin qoidalari asosida berilgan yoki FIFA, milliy futbol federatsiyasi yoki musobaqa reglamentlariga muvofiq o‘ynaladigan musobaqadagi huquqlariga bog‘liq barcha qarorlardan mas’uldir.
- Ko‘rganimizdek, musobaqa hakami oddiy bir inson emas. Barcha e’tibor uning ustida. Har bir harakati, har bir so‘zi barcha jamoatchilik tomonidan diqqat bilan kuzatilmoqda. U xalqning etakchisi, hayot manbai. Barcha bu yuklangan xususiyatlar sababli, u o‘zining ishonchliligini va shaffofligini yuqori darajada saqlashi va bu holatni har doim himoya qilishi kerak.
- Hakam; o‘yinga maydoni ichida va tashqarisida sodir bo‘layotgan voqealar bilan kurashar ekan, bir vaqtning o‘zida yaxshi jismoniy holatga, kuchli konsentratsiya qobiliyatiga va mustahkam turishga ega bo‘lishi shart. O‘z atrofiga nur tarqatib, insonlarga foydali bo‘lish istagi bilan, jamiyatga misol bo‘lgan vizyon bilan etakchi va lider bo‘lish majburiyatida.

Hakamlar quyidagi holatlardan mas’ul hisoblanmaydilar

- Bir sportchining, vakolatli shaxs yoki tomoshabinlarning har qanday tarzda jarohatlanishi yoki shikastlanishi.
- Musobaqa maydonida har qanday materialga yetadigan zarar.
- Futbol o‘yin qoidalariga asoslanib, hakamning bir musobaqani o‘tkazishi, to‘xtatishi va boshqarishi bilan bog‘liq qabul qiladigan qarorlardan va klublarning duch kelgan yo‘qotishlaridan mas’ul emaslar.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

Boshqa hakamlarning vazifalari

- Bir futbol musobaqasida ikki yordamchi hakam, to'rtinchi hakam, ikki qo'shimcha yordamchi hakam va zaxira yordamchi hakam bo'lishi mumkin.
- Musobaqaga tayinlangan boshqa hakamlar o'yinga qoida asosida, musobaqani nazorat qilishda hakamga yordam beradilar, ammo oxirgi qaror har doim hakam tomonidan beriladi. Boshqa hakamlar hakamning boshqaruvi ostida o'z vazifalarini bajaradilar, boshqa hakamlarning ko'rsatgan qaroriga hakam rioya qilmasligi mumkin.
- Keraksiz aralashuv yoki hakamlar jamiyatiga yaramaydigan harakatlar yuzaga kelganda, hakam boshqa har qanday hakamning vazifasini tugatish va mavjud vaziyatni tegishli tashkilotlarga xabar berish huquqiga ega.
- Musobaqada faoliyat yuritayotgan boshqa hakamlar (zaxira yordamchi hakamdan tashqari) musobaqa hakamidan yaxshiroq ko'rish maydoniga ega bo'lgan joylarda yuz berayotgan xatolar va qoidabuzarliklar uchun hakamga yordam berishlari kerak va boshqa hakamlarning ko'rish maydonidan tashqarida har qanday sport axloqiga zid harakatni tegishli tashkilotlarga xabar berishlari lozim. Tayyorlangan hisobot haqida hakamni va boshqa hakamlarni xabardor qilishi kerak.
- Boshqa hakamlar, hakamga musobaqa maydoni, o'yinchilar uskunalari va to'pni tekshirishda, musobaqaning davomiyligi, foul va nojo'ya harakatlar, ogohlantirishlar, chetlatishlar, gollar va yozuvlarni saqlashda hakamga yordam beradilar.
- Futbol Federatsiyasi tomonidan belgilangan ko'rsatmalarga ko'ra, musobaqada faoliyat ko'rsata olmaydigan hakamning vazifasini kim bajarishi aniq ko'rsatilishi kerak.

Xulosa

Ishonch bilan aytishimiz mumkinki, ishimiz natijasida olingan ma'lumotlar va futbol federatsiyasiga bog'liq faol futbol hakamlarimiz bilan o'tkazilgan suhbatlar natijasida hakamlarimiz FIFA tomonidan nashr etilgan futbol o'yin qoidalari kitobida va ularga bog'liq Futbol Federatsiyasi qoidalarida ko'rsatilgan hakam huquq va mas'uliyatlari haqida ma'lumot berilgan. Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadlaridan biri faol futbol hakamlarimizning futbol o'yin qoidalari doirasida belgilangan huquq va

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

mas'uliyatlari bilan birga ta'lim beruvchi rovida o'z zimmasiga olgan mas'uliyatlarini o'rganishdir.

Futbol tomoshabinlar, klublar, sportchilar va hakamlar bilan katta zanjirning halqalaridir. Hozirgi futbolning dunyo standartlariga mos bo'lishi uchun futbol maktablarimizga va ushbu maktablardagi ta'lim beruvchilarga katta mas'uliyat yuklanadi. Futbol ma'lumoti, sport axloqi, futbol o'yin qoidalari va sportchi tarbiyasi eng past darajadan boshlanadi. Bizning asosiy vazifamiz esa, qo'limizdagi mayda fidanlarni eng yaxshi tarzda parvarish qilishdir. Unutmashimiz kerakki, bilim har doim kuchdir. Sportchilarimiz o'ynayotgan sport turlarining barcha qoidalarini o'rganib, bu bilimni maydonga tatbiq etishsa, futbol musobaqalarida ko'zni quvontirmaydigan janjallar, shovqin-suron va zo'ravonlikka oid voqealar yuz bermaydi.

Futbol bugungi kunda eng mashhur sport turidir. Biz bu sohani har kuni turli nuqtai nazarlardan rivojlantirishimiz va yoshlarimizga namuna bo'lishimiz kerak. Agar bu halqalar bir-birini to'ldirsa, futbol o'yinidagi zavq, axloq va barcha go'zalliklar namoyon bo'ladi. Ushbu halqaning eng katta g'ildiragi ta'lim berish va oldini olish rolini o'z zimmasiga olgan futbol hakamlarimizdir. Hakamlarimiz musobaqaning har bir daqiqasida maydonning barcha nazoratini o'z qo'lida tutishi zarur.

Futbol musobaqalarida, ayniqsa, amator musobaqalarda sportga va tomosha zavqiga mutlaqo yaramaydigan voqealar yuz bermoqda, shuning uchun bu holatda hakamlarimizga juda katta vazifa yuklanadi. Hakamlarimiz musobaqa davomida oldini oluvchi hakamlik vazifalarini ko'rsatishi va sportchilarga futbol o'yin qoidalari haqida ma'lumot berishi kerak. Hakamlarimiz o'z huquq va mas'uliyatlarini yaxshi bilishi, bu bilim doirasida futbol jamiyatiga yo'l ko'rsatishi lozim. Agar ular bilimlarini oldini oluvchi hakamlik, jismoniy til, jest, mimikalar va estetikasi bilan sportchilarga yetkazsa, maydondagi ta'lim beruvchi rollarini bajarishlari mumkin.

Dunyo va ayniqsa, mamlakatimizda hakamlar va sportchilar o'rtasida muloqot qiyinchiliklari mavjud. Ushbu qiyinchiliklarni bartaraf etishda hakamlarimizga katta mas'uliyat yuklanadi. Hakam har doim maydonda tabassum qilib, yaxshi niyatli va qat'iyatli turishini namoyish etishi, vizyonini, nutqini va ko'rinishini insonlarga namuna bo'lishi kerak. Chunki hakamlar tanlangan va maxsus insonlardir.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

Foydalangan adabiyotlar

1.Yarasheva Dilnoza,(2024). BODY HYDRATION OF FEMALE HANDBALL PLAYERS DURING THE GAME STATUS. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 4(04), 07–14. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume04Issue04-02>

2.Dilnoza, Y. (2024). MASHG'ULOT JARAYONIDA GANDBOLCHINING FUNKSIONAL HOLATINI O'RGANISH. *PEDAGOG*, 7(6), 39-46.

3. Yarasheva, D. (2024). GANDBOLDA TO'PNI QO'LLASH TEXNIKALARI. *PEDAGOG*, 7(5), 13-20.

4.Yarasheva, D. (2024). TYPES AND EFFECTIVENESS OF FITNESS TRAINING. *Modern Science and Research*, 3(1), 299-307.

5.Yarasheva, D. (2024). IN HANDBALL GYMS: SAFE PHYSICAL EXERCISES AND INJURY PREVENTION. *Modern Science and Research*, 3(2), 23-32.

6.Yarasheva, D. (2024). USE OF HANDBALL INDUSTRY AND TECHNOLOGY. *Modern Science and Research*, 3(2), 9-15.

7.Yarasheva, D. (2024). THE IMPORTANCE OF ENDURANCE IN HANDBALL. *International Bulletin of Engineering and Technology*, 4(3), 73-77.

8.Dilnoza, Y. (2023). GANDBOL MURABBIYLARINING FIKRIGA KO'RA, SPORTCHILARNING KO'RSATKICHLARIGA PSIXOLOGIK TA'SIR ETUVCHI OMILLAR. *Research and Publications*, 1(1), 86-100.

9.Yarasheva, D. (2024). INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOME PARAMETERS OF PHYSICAL TRAINING IN ELITE HANDBALL PLAYERS. *Modern Science and Research*, 3(2), 696–701. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/31182>

10.Ayubovna, S. M. (2023). Physical education lessons in the process of unumpedagogik methods. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 1(5), 345-354.

11.Ayubovna, S. M. (2023). Physical downloads and the rest of fulfilling exercise mutual dependence. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 1(5), 394-409.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

12. Ayubovna, S. M. (2024). Principles and models of physical education. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(3), 149-156.

13. Saidova Mahbuba Ayubovna. (2023). Physical attributes (capabilities) of development of the main legality. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 2(12), 373–380. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/rjtds/article/view/1712>

14. Ayubovna, S. M. (2023). Jismoniy tarbiyaning vositalariga va jismoniy mashqlar xarakteristikasi. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, 1 (5), 370–378.

15. Ayubovna, S. M. (2024). Gimnastikaning-ta'limni rivojlantiruvchi turlari." *XXI ASRDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR, FAN VA TA'LIM TARAQQIYOTIDAGI DOLZARB MUAMMOLAR*" Nomli Respublika Ilmiy-Amaliy Konferensiyasi, 2 (1), 100–107.

16. Ayubovna, S. M. (2024). Gimnastika sport turining turlari va tasniflashi." *XXI ASRDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR, FAN VA TA'LIM TARAQQIYOTIDAGI DOLZARB MUAMMOLAR*" nomli respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi, 2(1), 108-115.

17. Saidova Mahbuba Ayubovna. (2023). The pedagogical category of physical exercise. Spatial exercises. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 2(12), 509–518. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/rjtds/article/view/1774>

18. Saidova Mahbuba Ayubovna. (2023). SPORT, ESTETIKA VA ESTETIK TARBIYA. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research* , 1(3), 82-89. <http://inno-world.uz/index.php/ojamr/article/view/68>

19. Ayubovna, S. M. (2023). Harakat malakalarini shakllantirishning fiziologik asoslari va sport texnikasini o'rgatish. *E'tiqod va madaniyatning kesishgan joylari: Amerika diniy va madaniyat tadqiqotlari jurnali* (2993-2599), 1(9), 87-94.

20. Azamat Orunbayev, (2023) NONUSHTANING MASHQ BAJARISHGA TA'SIRI. *International journal of scientific researchers* 2(2), 3-6.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 4, 30 Апрель

21. Azamat Orunbayev. (2023). USING TECHNOLOGY IN A SPORTS ENVIRONMENT. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(11), 39–49. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue11-07>

22. Azamat Orunbayev. (2023). FITNES VA SOG'LOMLASHTIRISH BO'YICHA MURABBIYLIK YO'NALISHIGA KONTSEPTUAL YONDASHUV. *Research Focus International Scientific Journal*, 2(8), 23–28. Retrieved from <https://refocus.uz/index.php/1/article/view/431>

23. Azamat Orunbayev. (2023). PANDEMIYA DAVRIDA MOBIL SOG'LIQNI SAQLASH VA FITNES DASTURLARI (PROGRAM). *Research Focus International Scientific Journal*, 2(7), 37–42. Retrieved from <https://refocus.uz/index.php/1/article/view/414>

24. Azamat Orunbayev. (2023). APPROACHES, BEHAVIORAL CHARACTERISTICS, PRINCIPLES AND METHODS OF WORK OF COACHES AND MANAGERS IN SPORTS. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(11), 133–151. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue11-16>

25. Azamat Orunbayev. (2023). GLOBALIZATION AND SPORTS INDUSTRY. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(11), 164–182. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue11-18>

26. Azamat Orunbayev. (2023). SOCIAL SPORTS MARKETING. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(12), 121–134. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue12-17>

27. Azamat Orunbayev. (2023). RECOVERY STRATEGY IN SPORTS. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(12), 135–147. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue12-18>